

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2023-09-0106

11.04.2024.

Satversmei atbilst normas, kas paredz aizliegumu audzēt un turēt dzīvniekus tikai kažokādu ieguvei

Satversmes tiesa 2024. gada 11. aprīlī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2023-09-0106 “Par 2022. gada 22. septembra likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” 2. un 3. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantam”

APSTRĪDĒTĀ NORMA

Ar 2022. gada 22. septembra likuma “Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā” (turpmāk – Likums) 2. pantu Dzīvnieku aizsardzības likums papildināts ar 13.¹ pantu šādā redakcijā: “Lauksaimniecības dzīvnieku audzēšana un turēšana ir aizliegta, ja audzēšanas vai turēšanas vienīgais vai galvenais nolūks ir kažokādu ieguve.”

Ar Likuma 3. pantu Dzīvnieku aizsardzības likuma pārejas noteikumi papildināti ar 22. punktu, nosakot, ka šā likuma 13.¹ pants stājas spēkā 2028. gada 1. janvārī.

AUGSTĀKA JURIDISKĀ SPĒKA NORMA

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 105. panta pirmais un trešais teikums: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu.”

Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pants: “Ievērojot šie turpmāk izklāstītos noteikumus, aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Tāpat aizliedz ierobežojumus attiecībā uz to, kā dalībvalstu pilsoņi, kas izveidojuši uzņēmumu kādā dalībvalstī, atver šā uzņēmuma pārstāvniecības, filiāles vai meitasuzņēmumus citās dalībvalstīs.

Brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, jo īpaši sabiedrības, kas definētas 54. panta otrajā daļā, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus saviem pilsoņiem paredz tās valsts tiesību akti, kurā notiek šī uzņēmējdarbība, ņemot vērā šā Līguma nodaļu par kapitālu.”

LIETAS FAKTI

Lieta ierosināta pēc vairāku kapitālsabiedrību pieteikuma, tostarp viena Nīderlandē reģistrēta komersanta (turpmāk – Pieteikumu iesniedzēji) pieteikumiem. Pieteikumu iesniedzēji audzē un tur ūdeles un lapsas kažokādu ieguvei. Tie argumentē, ka apstrīdētās normas aizskar to tiesības uz īpašumu, jo aizliedz turpināt šo komercdarbību. Tādējādi ar apstrīdētajām normām tiek aizskartas tiem Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā paredzētās tiesības uz īpašumu, kā arī pārkāpts Satversmes 1. pantā ietvertais tiesiskās paļāvības aizsardzības princips. Nīderlandē reģistrētais komersants arī uzskata, ka tiek ierobežota tam Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantā paredzētā brīvība veikt uzņēmējdarbību Eiropas Savienības dalībvalstī – Latvijā.

TIESAS SECINĀJUMI

Par to, kā vērtējama apstrīdētās normas satversmība

Satversmes tiesa atzina, ka izskatāmajā lietā ir vērtējama apstrīdēto normu kā vienota tiesiskā regulējuma atbilstība augstāka juridiska spēka normām. [15.1.]

Satversmes tiesa norādīja, ka tā visupirms vērtēs apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 1. pantu. Vērtējumu par apstrīdēto normu atbilstību LESD 49. pantam tiesa sniegs,

vērtējot šo normu atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās palāvbības aizsardzības principu. [15. un 16.1.]

Par Satversmes 105. panta un LESD 49. panta tvērumu un pamattiesību ierobežojumu

Satversmes tiesa norādīja, ka tiesības nodarboties ar jau uzsāktu komercdarbību ietilpst Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietverto tiesību uz īpašumu tvērumā. Savukārt par LESD 49. panta tvērumu tiesa norādīja, ka brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu ir jāuzskata visi pasākumi, kas aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu šīs brīvības izmantošanu. [16. un 16.2.]

Satversmes tiesa konstatēja, ka kažokzvēru audzēšana un turēšana ietilpst Pieteikumu iesniedzēju komercdarbībā, kuru tie veic joprojām. Apstrīdētās normas ietekmē Pieteikumu iesniedzēju tiesības uz to. Turklāt attiecībā uz Nīderlandē reģistrēto komersantu tika secināts, ka apstrīdētās normas ierobežo tā tiesības nodarboties ar komercdarbību Latvijā LESD 49. panta izpratnē, jo pēc apstrīdēto normu spēkā stāšanās tas vairs nevarēs Latvijā izmantot uzņēmējdarbības brīvību. [16.2.]

Par to, vai apstrīdētajās normās ietvertais ierobežojums paredz absolūtu aizliegumu

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajās normās ietvertais aizliegums audzēt un turēt lauksaimniecības dzīvniekus, ja šo darbību vienīgais vai galvenais nolūks ir kažokādu ieguve, atšķirībā no Satversmes tiesas judikatūrā iepriekš atzītā ir saistīts nevis ar personas pagātnē veiktu rīcību, bet gan ar personas izraudzīto komercdarbības veidu, ko likumdevējs uzskata par neatbilstošu mūsdienu sabiedrības vērtībām. Tādējādi apstrīdētajās normās noteiktais ierobežojums nav uzskatāms par absolūtu aizliegumu. [17.]

Par to, vai apstrīdētajās normās ietvertais ierobežojums bija noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu

Satversmes tiesa atzina, ka tai nav šaubu par to, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas un izsludinātas Satversmē un Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, kā arī ir pieejamas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Tāpat Satversmes tiesai nav šaubu par to, ka apstrīdētās normas ir pietiekami skaidri formulētas, lai Pieteikumu iesniedzēji varētu izprast no tām izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt to piemērošanas sekas. [18.1.]

Satversmes tiesa secināja, ka no likumprojekta izstrādes materiāliem izriet, ka likumdevējs ir apsvēris mērķus, kurus tas vēlēties sasniegt ar apstrīdētajās normās ietvertu aizliegumu. Tāpat likumdevējs ir vērtējis apstrīdētajās normās ietvertā ierobežojuma alternatīvas. Tas, vai minētās vērtēšanas rezultātā Pieteikumu iesniedzējiem ir radīts Satversmes 105. pantam un LESD 49. pantam neatbilstošs tiesību ierobežojums, proti, vai ar apstrīdētajām normām radītajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis, un tas, vai likumdevēja rīcībā bija mazāk ierobežojoši līdzekļi, noskaidrojams, vērtējot apstrīdēto normu ietekmi pēc būtības. [18.2.]

Satversmes tiesa arī secināja, ka likumprojekta, tostarp tam iesniegto priekšlikumu, apspriešanās piedalījās un tika uzklauti gan deputāti, gan dažokzvēru audzēšanas un turēšanas nozares pārstāvji un atbildīgās institūcijas, gan arī dzīvnieku tiesību aizsardzības organizāciju pārstāvji. Satversmes tiesai nav pamata apšaubīt to, ka apstrīdētās normas tika apspriestas atbilstoši labas likumdošanas principa izvirzītajām prasībām. [18.3.]

Satversmes tiesa norādīja, ka likumdevējs ir konstatējis, ka ar apstrīdētajām normām noteiktais aizliegums audzēt un turēt dzīvniekus tikai dažokādu ieguvei, ietekmē arī jomu, ko regulē Eiropas Savienības tiesības. Likumprojekta pieņemšana tika atlikta un tas tika nosūtīts Eiropas Komisijai informācijai. Tādējādi likumdevējs ir ņēmis vērā Eiropas Savienības tiesību aspektus. Tas, vai apstrīdētās normas atbilst LESD 49. pantam, vērtējams, pārbaudot pamattiesību ierobežojuma atbilstību pēc būtības. [18.4.]

Ņemot vērā minēto, Satversmes tiesa secināja, ka Pieteikumu iesniedzēju pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. [18.]

Par to, vai apstrīdētajās normās ietvertajam Pieteikumu iesniedzējas tiesību uz īpašumu ierobežojumam bija leģitīms mērķis

Satversmes tiesa uzsvēra, ka ikviens dzīvnieks pats par sevi ir vērtība un sabiedrībai ir ētisks un morāls pienākums nodrošināt dzīvnieku labturību un aizsardzību. Nevienam nav atļauts bez pamatota iemesla nodarīt dzīvniekam sāpes, radīt ciešanas vai citādi kaitēt. Izskatāmajā lietā ar apstrīdētajām normām tiek aizsargāta sabiedrības tikumība. Ar tikumību saprotams sabiedrības vairākuma priekšstats par to, kāda uzvedība demokrātiskā tiesiskā valstī nav akceptējama un apdraud harmonisku sabiedrības funkcionēšanu. Tikumība aptver sabiedrībā valdošās sociālās, ētiskās un morāles normas, par kuru nepieciešamību sabiedrības harmoniskai funkcionēšanai ir konsenss. [19.1.1.]

Turklāt apstrīdētajās normās noteiktais aizliegums atspoguļo to, kā ir mainījusies sabiedrības attieksme pret dzīvniekiem. Morāles normas var laika gaitā mainīties un dažādās valstīs būt atšķirīgas. Tas, kas kādreiz tika uzskatīts par morāli pieņemamu un tādējādi arī tikumisku, pēc zināma laika var tāds vairs nebūt. Izskatāmajā lietā sabiedrības tikumība tiek aizsargāta tādējādi, ka tiek aizliegta ciešanu radīšana dzīvniekiem, kuru audzēšanas un turēšanas vienīgais vai galvenais nolūks ir kažokādu ieguve. Šāda rīcība atzīta par morāli un ētiski nepareizu. [19.1.1.]

Ņemot vērā minēto, Satversmes tiesa atzina, ka dzīvnieku kā jutīgu būtnu pasargāšana no nevajadzīgām ciešanām ir demokrātiskas sabiedrības vērtība. Tātad ar apstrīdēto normu radītā Pieteikumu iesniedzēju pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir sabiedrības tikumības aizsardzība. [19.1.2]

Satversmes tiesa arī konstatēja, ka galvenie kažokzvēru audzētavu radītie vides riski ir saistīti ar kūtsmēslu un ražošanas notekūdeņu apsaimniekošanu, lai nepieļautu to iesūkšanos gruntī, gruntsūdeņos un tiešu noteci virszemes ūdeņos, kas varētu novest pie tā, ka pasliktinātos ūdens ekoloģiskā kvalitāte, samazinātos dzīvajiem organismiem nepieciešamā skābekļa daudzums, pastiprinātos ūdensobjektu aizaugšana, nogulumu veidošanās, potenciāli toksisko zilaļģu masveidīga savairošanās. [19.2.]

Turklāt kažokzvēru audzētavas rada arī tādu risku, ka Latvijas dabai neraksturīgas sugas dzīvnieki, proti, Amerikas ūdeles, kas tiek audzētas kažokādu ieguvei, var izklūt savvaļā. Invazīvo svešzemju sugu radītais bioloģiskās daudzveidības apdraudējums varot izpausties dažādi, tostarp kā konkurence par resursiem, slimību pārnēsāšana, vietējo sugu izspiešana un populāciju samazināšanās. [19.2.]

Sekojoši Satversmes tiesa atzina, ka ar apstrīdētajām normām noteiktais aizliegums vērsts uz to, lai aizsargātu cilvēku tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Cilvēku tiesības dzīvot labvēlīgā vidē ir skatāmas ne tikai kā konkrētu cilvēku tiesības konkrētā laika posmā, bet gan plašākā kontekstā, domājot par ilgtspējīgu attīstību un nākamajām paaudzēm. Līdz ar to ar apstrīdēto normu radītā Pieteikumu iesniedzēju pamattiesību ierobežojuma leģitīmie mērķi tiesību dzīvot labvēlīgā vidē aspektā ir citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība. [19.2.]

Satversmes tiesa konstatēja, ka ūdeles ir jutīgas pret visiem gripas vīrusiem, arī pret koronavīrusiem. Esot iespējama vīrusa ģenētiskā materiāla pārgrupēšanās un tāda gripas vīrusa veidošanās, pret kuru cilvēku populācijai nav imunitātes un kuram piemīt spēja pārvarēt sugu barjeru un pāriet no dzīvnieka uz cilvēku. Tiesa arī konstatēja, ka kažokādas tiek apstrādātas ar toksiskām ķīmikālijām, kas var izraisīt vēzi un ģenētiskus defektus. [19.3.]

Satversmes tiesa secināja, ka ar apstrīdētajām normām noteiktais aizliegums no 2028. gada 1. janvāra audzēt un turēt dzīvniekus kažokādu ieguvei ir vērsts uz to, lai aizsargātu cilvēku tiesības uz veselību. Individīda un sabiedrības veselība ir vērtība, kurai ir neapšaubāma nozīme arī sabiedrības labklājības nodrošināšanā. Tātad par apstrīdētajās normās noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmajiem mērķiem veselības aizsardzības aspektā ir atzīstama citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība. [19.3.]

Vai Pieteikumu iesniedzēju tiesību ierobežojums bija piemērots leģitīmo mērķu sasniegšanai

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajās normās noteiktā ierobežojuma rezultātā dzīvnieku audzēšana un turēšana, ja tās vienīgais vai galvenais nolūks ir kažokādu

ieguve, Latvijā tiks aizliegta un secīgi tiks izbeigtas nepiemērotos apstākļos turēto dzīvnieku ciešanas. Tādējādi likumdevējs ir rīkojies, ņemot vērā sabiedrības vairākuma viedokli par to, ka ar attiecīgo komercdarbības veidu neizbēgami saistītā cietsirdīgā izturēšanās pret dzīvniekiem turpmāk vairs nav akceptējama. Līdz ar to likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitimā mērķa – sabiedrības tikumības aizsardzība – sasniegšanai. [20.1.]

Satversmes tiesa arī atzina, ka ar apstrīdētajām normām tiks aizliegta tāda komercdarbība, kas kaitē videi un līdz ar to aizskar citu cilvēku tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Proti, tiks novērsts risks, ka kūtsmēsli un ražošanas notekūdeņi var iekļūt gruntī, gruntsūdeņos vai virszemes ūdeņos, tiks mazināta siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte. Tāpat, izbeidzot Amerikas ūdeļu audzēšanu, tiks veicināta Latvijai raksturīgās bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. Tādējādi apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir piemērots leģitīmo mērķu – cilvēku tiesības dzīvot labvēlīgā vidē un sabiedrības labklājības aizsardzība – sasniegšanai. [20.2.1.]

Satversmes tiesa norādīja, ka SARS-CoV-2 un citu zoonožu izplatība ir saistīta ar dzīvnieku, cilvēku, transportlīdzekļu un citu materiālu kustību. Līdz ar to aizliegums audzēt un turēt ūdeles kažokādu ieguvei varētu mazināt iespējamo SARS-CoV-2 vīrusa un tā paveidu, kā arī citu zoonožu izplatību dzīvnieku populācijās un to cilvēku vidū, kuri nonāk saskarē ar dzīvniekiem. Novēršot cilvēku inficēšanos, tiks samazināta arī varbūtība, ka ar SARS-CoV-2 vai citu zoonozes izraisīto vīrusu inficēsies kontaktpersonas. Tāpat, aizliedzot attiecīgo komercdarbības veidu, var tikt novērsti patērētāju un kažokzvēru audzētavu darbinieku veselības apdraudējumi, jo tiks mazināta varbūtība, ka personas nonāk saskarē ar kažokādu apstrādē lietotajām toksiskajām vielām. Līdz ar to apstrīdētajās normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir piemērots līdzeklis cilvēku tiesību uz veselību un sabiedrības labklājības aizsardzībai. [20.2.2.]

Par to, vai Pieteikumu iesniedzēju tiesību ierobežojums bija nepieciešams

Satversmes tiesa konstatēja, ka likumdevēja identificētās problēmas nav risināmas ar labturības prasību uzlabojumiem, jo tie nevar novērst dzīvnieku ciešanas, kas

tiem tiek sagādātas ne tikai turot tos nepiemērotos apstākļos, bet arī tos nogalinot. Labturības prasību uzlabojumi būtu vērsti uz to, lai kažokzvēru audzēšana un turēšana kažokādu ieguvei turpinātos, bet likumdevēja iecere bija tieši pretēja – šādu komercdarbību izbeigt. [21.1.]

Tāpat ar labturības prasību pilnveidošanu nav iespējams ne novērst kažokzvēru audzētavu radīto vides piesārņojumu, ne mazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāti un klimata pārmaiņu riskus, nedz arī veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, tātad nav iespējams arī nodrošināt labvēlīgu vidi nākamajām paaudzēm. Respektīvi, ar stingrāku labturības prasību noteikšanu netiktu izslēgts risks, ka kažokzvēru audzēšana un turēšana var kaitēt videi. [21.1.]

Turklāt pat tad, ja tiktu noteiktas stingrākas kažokzvēru turēšanas labturības prasības, būtu nepieciešama dzīvnieku apkope, ko var nodrošināt vienīgi cilvēki. Tas nozīmē, ka nevarētu tikt novērsta vīrusu izplatība starp dzīvniekiem un cilvēkiem un potenciāla šo vīrusu nodošana kontaktpersonām. Stingrākas labturības prasības nenovērstu arī to, ka kažokādas tiek apstrādātas ar toksiskām ķīmikālijām un tādējādi cilvēku veselība tiek pakļauta riskam. [21.1.]

Ņemot vērā minēto Satversmes tiesa atzina, ka labturības prasību pilnveidošana nevar tikt uzskatīta par alternatīvu līdzekli leģitīmo mērķu sasniegšanai. [21.1.]

Satversmes tiesa uzsvēra, ka alternatīvi līdzekļi ir tikai tādi līdzekļi, ar kuriem leģitīmo mērķi var sasniegt citādi un mazāk ierobežojot individu tiesības. Pieteikumu iesniedzēju tiesību ierobežojums izpaužas kā aizliegums tiem no 2028. gada 1. janvāra turpināt līdz šim veikto komercdarbību. Ne garāks pārejas periods līdz brīdim, kad stāsies spēkā minētais aizliegums, ne kompensāciju izmaksa par šo aizliegumu nav alternatīvs leģitīmo mērķu sasniegšanas līdzeklis. Šie aspekti ir tiesiskās palāvības aizsardzības principa izpausme un vērtējami, pārbaudot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu. [21.2.]

Par to, vai nelabvēlīgās sekas, kas Pieteikumu iesniedzējiem rodas no to tiesību ierobežojuma, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā

Satversmes tiesa norādīja, ka dzīvnieki mūsdienu sabiedrībā tiek uztverti ne tikai kā īpašuma objekti vai lauksaimniecības produkts, bet gan kā jutīgas būtnes. Proti, dzīvnieki vairākās valstīs vairs netiek uzskatīti tikai par īpašumu. Dzīvnieki jau paši par sevi ir vērtība neatkarīgi no tā, vai tie kādam ir vai nav noderīgi. Latvijā un Eiropas Savienībā dzīvnieku tiesību aizsardzība laika gaitā ir ieguvusi arvien lielāku nozīmi un atbalstu sabiedrībā. Apstrīdētās normas ļaus izbeigt tādu izturēšanos pret kažokzvēriem, kādu likumdevējs uzskata par neētisku un neatbilstošu sabiedrības vērtībām. Tajās noteiktais aizliegums atspoguļo to, kā ir mainījusies sabiedrības attieksme pret dzīvniekiem. [22.1.]

Satversmes tiesa arī norādīja, ka tiesības uz veselības aizsardzību tieši attiecas uz ikvienu personu un ir būtisks priekšnoteikums jebkuru citu personas pamattiesību īstenošanai. Izskatāmajā lietā labumu no pamattiesību ierobežojuma – kažokzvēru audzēšanas un turēšanas aizlieguma – gūs visa sabiedrība. Turklāt šis labums tiks gūts daudzējādās aspektos, jo attiecīgais aizliegums pasargās gan cilvēkus no saslimšanas ar Covid-19 vai citām zoonozēm, gan arī patērētājus un kažokzvēru audzētavu darbiniekus no slimībām, ko var izraisīt ķīmikālijas, ar kurām tiek apstrādātas kažokādas. [22.1.]

Turklāt likumdevējs, nosakot aizliegumu no 2028. gada 1. janvāra nodarboties ar dzīvnieku audzēšanu un turēšanu, ja tās vienīgais vai galvenais nolūks ir kažokādu ieguve, ir iecerējis mazināt kaitējumu videi, ko nodara šādas ražotnes, proti, novērst risku, ka kūtsmēsli un ražošanas notekūdeņi nonāks gruntī, gruntsūdeņos vai virszemes ūdeņos, mazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāti, kā arī veicināt Latvijai raksturīgās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Šāds visas sabiedrības ieguvums izskatāmajā lietā ir būtiskāks par atsevišķu komersantu tiesībām un likumiskajām interesēm. [22.1.]

Satversmes tiesa atzina, ka atsevišķu komersantu likumiskās intereses nevar tikt nostādītas augstāk par iepriekš minētajām visas sabiedrības interesēm. [22.1.]

Satversmes tiesa secināja, ka Pieteikumu iesniedzējiem varēja rasties tiesiskā paļāvība, ka tie būs tiesīgi turpināt savu jau ilgstoši veikto komercdarbību. Šāda paļaušanās bija gan likumīga, gan pamatota, gan saprātīga. [22.2.1.]

Izvērtējot to, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp nepieciešamību aizsargāt personu tiesisko paļāvību un nodrošināt sabiedrības intereses, jāņem vērā tas, vai ir paredzēta saudzējoša pāreja uz jauno tiesisko regulējumu. Pienākums paredzēt saprātīgu pāreju ir nepieciešams galvenokārt tādēļ, ka persona, paļaujoties uz konkrētu normatīvo regulējumu un tajā ietvertajām tiesībām, ir uzņēmusies saistības, veidojusi nākotnes plānus u. tml. Tas ir nepieciešams, lai persona varētu pārorientēties uz kārtību, kas paredzēta jaunajā tiesiskajā regulējumā [22.2.2.]

Satversmes tiesa atzina, ka tiesiskā regulējuma izmaiņu rezultātā nav iespējams pilnībā izslēgt risku, ka personas, uz kurām attieksies konkrētās izmaiņas, izjutīs zināmas neērtības vai cietīs zināmus zaudējumus. Satversmes tiesai izskatāmajā lietā ir jāizvērtē, vai likumdevējs, lemjot par saudzīgu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu, nav rīkojies patvaļīgi, proti, vai ir veikti racionāli un saprātīgi apsvērumi un pēc iespējas mazinātas attiecīgajiem komersantiem gaidāmās negatīvās sekas. [22.3.]

Satversmes tiesa secināja, ka likumdevējs ir vērtējis pārejas perioda ilgumu aizliegumam nodarboties ar kažokzvēru audzēšanu un turēšanu, un izšķīries par tā noteikšanu līdz 2028. gada 1. janvārim. Likumdevējs ir ņēmis vērā gan pašu kažokzvēru audzētāju iespējas pārorientēt vai izbeigt attiecīgo komercdarbību, gan arī ar kažokzvēru audzēšanas nozari saistīto nozaru iespējas pārorientēties un lemt par to, kur turpmāk tiks realizēta kažokzvēru audzētavām tirgotā produkcija. Tāpat ir ņemtas vērā kažokzvēru audzētāju iespējas gūt peļņu, realizējot kažokzvērus līdz 2028. gada 1. janvārim, kā arī atgūt veiktās investīcijas un samazināt potenciālos zaudējumus, tostarp ņemot vērā citu valstu praksi. Līdz ar to likumdevēja lēmums nav bijis patvaļīgs un tam par pamatu bijuši racionāli un saprātīgi apsvērumi. [22.3.]

Satversmes tiesa atzina, ka no Satversmes 105. panta neizriet, ka tiesību uz īpašumu ierobežojumu noteikšanas gadījumā likumdevējam būtu pienākums noteikt kompensāciju. Kompensācijas esība ir saistīta ar pārejas perioda ilgumu. Ja

pārejas periods ir pietiekami garš, tad nav papildus jānosaka vēl arī kompensācija, savukārt tad, ja pārejas periods nav pietiekami garš, lai nodrošinātu saudzīgu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu, likumdevējam būtu jālemj arī par kompensācijas piešķiršanu. [22.4.]

Satversmes tiesa norādīja, ka likumdevējs izšķirās par to, ka saudzējošas pārejas nodrošināšanai tiks noteiktas nevis kompensācijas, bet piecus gadus garš pārejas periods. Tādējādi Saeima ir paredzējusi mehānismu tiesību ierobežojuma seku mazināšanai. [22.4.]

Ņemot vērā visu sprieduma 22. punktā minēto, Satversmes tiesa atzina, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētajās normās ietvertā ierobežojuma ir lielāks nekā Pieteikumu iesniedzējiem radītās nelabvēlīgās sekas. Turklāt likumdevējs ir līdzsvarojis sabiedrības intereses un kažokzvēru audzētāju tiesisko paļāvību, Likuma pārejas noteikumos atliekot jaunā regulējuma spēkā stāšanos līdz 2028. gada 1. janvārim. [22.4.]

Satversmes tiesa nosprieda:

atzīt 2022. gada 22. septembra likuma "Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā" 2. un 3. pantu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 49. pantam.